

SLOVENSKI NAROD.

Izšla vsak dan zvečer, izmiki nedelje in pravnike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogrsko deželo za vse leto 25 K, za pol leta 13 K, za četrt leta 6 K 50 h, za en mesec 2 K 30 h. Za Ljubljano s pošiljanjem na dom za vse leto 34 K, za pol leta 12 K, za četrt leta 6 K, za en mesec 2 K. Kdor hodi sam po ulici, plača za vse leto 22 K, za pol leta 11 K, za četrt leta 5 K 50 h, za en mesec 1 K 90 h. — Za tuje dežele toliko več, kolikor znaša poština. — Na naročbe brez tatodobne vpošiljatve naročnine se ne ezira. — Za oznanila se plačuje od peterskopne petiti-vrste po 12 h, če se se oznanila tiska enkrat, po 10 h, če se dvakrat, in po 8 h, če se tiska trikrat ali večkrat. — Dopisi naj se število frankovati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je v Knaševih ulicah št. 5, in ršer uredništvo v I. nadstropju, upravništvo pa v pritličju. — Upravništvo naj se blagovoliije pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne stvari.

„Slovenski Narod“ telefon št. 34.

Posamezne številke po 10 h.

„Narodna tiskarna“ telefon št. 85.

Kat. duhovnik in slov. uradnik.

Novo mesto, 20. septembra.

Znano je, da sme Nemec-uradnik na slov. tleh storiti, kar se mu ljubi. Lahko se meša v politiko, lahko je voditelj kake stranke; brez vsega greha sme sklicevati politične shode in se jih udeležiti aktivno in pasivno. Čim agilnejši je v teh ozirih in naj vpije živio nemštvu v rajhu in izjavi javno, da ni Avstrijec, tem lepši avanzma ima pričakovati. Slovenskemu uradniku pa se šteje še njegovo slovensko ime za greh. Če izjavi, da je naroden, a prav mirno živi in dosti v slovenskem jeziku uraduje, stori že večni greh. Ako pa slovenski uradnik javno nastopa, je pa hudo zanj, če se mu ne posreči potom poslanstva odstraniti zaprek avanzma.

Tako je bilo, ko še ni bilo na Slovenskem razlike med klerikalnimi in liberalnimi Slovenci in tako je še. Če prelistamo naše časopise iz let pred 1873 (to leto se je pričel razkol), najdemo, da se brigajo farovski časopisi prav malo za korist slovenskih uradnikov. Katoliški duhovnik je nekdanj zavzemal mesto zdajšnjega državnega uradnika, zato je jezen, da mu je le-ta vzel ta mesta. Uradnik je šolan človek. Katoliški duhovnik ne strpi zraven sebe druge šolanosti in celo v posvetnih naukih ne, ker mu ti razjedajo njegov verski zistem. Zato je uradnika maral le tedaj, če je bil ta prijatelj farovža, boljšega učitelja ali zdravnika pa ni mogel trpeti, ker se ni pokoril kot bi bila volja duhovnika.

V prejšnjih časih so uradniki radi občevali z duhovniki. Političnega nasprotstva ni bilo med njimi. Duhovnik kot uradnik sta bila podpora absolutističnih vlad in v kakem manjšem kraju je dobro kosilo ali karta dala povod, da sta se ta dva funkcionarja prijazno gledala. Vendar je duhovnik vedno pazil na to, da ima uradnika pod seboj. Uradnika, ki je med tržani ali meščani hotel biti vpliven, ki je dobro stregel

ljudstvu in bil zaradi tega pri tem priljubljen, so smatrali v farovžih za ne-ljubega konkurenta. Vendar je absolutizem, ki je vse enako pritiskal k tlom, zabranjeval, da si ta dva „stebra prestola“ nista prišla navzkriž. Zato se slovenski farovski žurnalisti ni dosti zmešali za to, ako se je maltretiral kot slovenski uradnik v časih probujanja slovenstva in v tem sledečih časih složnega življenja. Katoliškemu duhovniku je to še dobro delo.

Med uradnike štejemo tudi profesorje srednjih šol posvetnih disciplin. V zagovarjanju slovenskega uradništva je storil „Slov. Narod“ tekmo svojega obstoja popolno dolžnost narodnega časopisa. Ko se je razvil pri nas razkol v liberalce in klerikalce očitno in so se boji med tema strankama vneli in vedno ostreji postajali, je stopil seveda slovenski uradnik v liberalno stranko. To je moral storiti ker ga je vsa njegova vzgoja, vse njegovo svetsko naziranje s silo naravnega zakona gnalo v to stranko. To se je zgodilo po vsem količjak že razvitem svetu. Liberalizem je gospodarska, duševna in socialna prikazen, kakor je bil pred njim fevdalizem, katerega zastopa še danes katoliški pop, ga zastopati mora, ker drugače ne more, ker je njegov verski zistem, njegova stanovska organizacija izšla iz tlakarske kmetije in dotičnega državnega in socialnega življenja. Liberalen je moral biti vsak posveten človek, ki ni vzrastel v tradicijah fevdalnega gradu, samostana in katoliškega farovža. To so naravne prikazni in kdor se nad tem spotika in misli, da more biti poštenjak posvetnjak, učenec modernih šol, konservativen, fevdalen, klerikalen, ne pozna ali noče poznati naravnih sil razvijajočega se gospodarstva in vsega drugega ž njim.

Naš slovenski uradnik je torej liberalen in mora biti tak. Poznamo nekaj uradnikov z večjo omiko, ki so konservativni. V njih najdemo ali posebno pobožnost, ali neko vzgojo, iz katere duševnega obzorja se ne morejo rešiti; so tudi aristokrati urad-

niki, ki prinese tako razpoloženje seboj iz tradicij domačije, ali velika večina je bila mleko svetovne kulture, se vzgajala času primerno in ta je liberalna in nje bodočnost bo socialistična. — Klerikalci dobe proti plači iz vseh posvetnih stanov svoje pripadnike, ki so kot renegati najhujši in ki žele kolikor mogoče škodovali svojim soursadnikom. Katoliški duhovnik je še vpliven v vladnih krogih, ker sede višji duhovniki v prvih nadstropjih vsaj avstr. vladnih palač. V našem slovenskem življenju nahajamo sedaj vse te barve uradništva. Klerikalnih je malo. V političnih medsebojnih bojih stojita ta dva v svojih strankah. Naš duhovnik hvali svoje, ali nikdar se ne bo potegoval za liberalnega rojaka-uradnika. Vse bode storil, da mu otežkoči življenje, napredovanje. — Katoliški duhovnik je imel svoje dni svoje privilegirano sodišče. Zato se kar divje zgraža, ako duhovnika obsodi posveten sodnik in kjer bo mogel, bode storil kak maščevalen čin. V maščevanju so katoliški duhovniški celibatarji veliki mojstri. Ti nimajo usmiljenja. — Naši slovenski popi imajo ved poslancev v državnem zboru. V naši ljubi Avstriji vladajo čudne razmere. Še čudnejše prihajajo.

Nazaj k politnim ioncem absolutizma in nazaj v naročje cerkve v strahu pred vstajajočimi, velike vrednosti svoje in svojega človeštva si svestimi masami! Prav razumljivo je, ako si sedaj vrhovne vlade jemljejo še izdatnejše duhovnike za pomočnike in prav razumljivo je, da ta in posebno katoliški duhovnik ne bo božal, kar mu ni všeč, kar nemara škodo dela in delati more in mora njegovemu zistemu. Vrhovni vladi bo v takih razmerah prav, ako je njen pop policaj in denuncijant — tudi uradništva. V tem kat. farjev ni zadržati. Sklicevati se na domoljubje, na rojastvo, bilo bi prav zastoj. Naš duhovnik se rekrutira zgolj iz kmet-skih sinov in kmet-ska narava je

trda v maščevanju. Preostaja torej le: oko za oko, zob za zob, drugače bo ubog uradnik.

Slov. uradništvo naj bo tako, kakor je nemško in drugo omikanejših narodov, pa se bodo vrhovne vlade navadile na to posebnost uradništva, na njegovo moštvo, ki se farja ne boji, ki si je svesto svoje večje vrednosti v delu države, ljudstev. Vlade potem ne bodo poslušale popa — ovađuha. Vsega uradništva ne morejo odstraniti farju na ljubo, ker ta danes opravlja le še službo policajja med maso, da jo tišči k tlom, da jo pomsa držati v pokornosti. To si moramo predložiti, ko motrimo n. pr. pri nas na Kranjskem prikazen, da naš pop, ker le more, uradnika mrzi, ker mu noče streči. Obrekuje ga nesramno in najraje prav tihotapsko. Pa tudi že javno to dela. Ako je obsojen duhovnik, se bo njegov časopis zadržal v ugled uradnika in uradniškega stanu. Ako kak profesor kaj v šoli pove, kar kakemu duhovnemu denuncijantu - kolegi ni všeč, prične se grda gonja za dotičnim. Ako pri volitvah kje zmaga liberalizem, se zagrižejo naši farji v prvi vrsti v uradnike. Na Slovenskem so že tako drzni, da pretijo z materijalno oškodbo, da hočejo strahovati z denunciranjem na višjem mestu. Zanimivo je, da izigravajo naši popi radi v teh borbah z uradniki njih družbo s socialnimi demokrati. — Soc. demokratizem je v Nemčiji, na Francoskem in drugod velika moč; to pa straši visoke kroge v Avstriji. Katoliški duhovnik to ve. — Kdor naše razmere pozna, se bo smejal, ako se grozi na Slovenskem s soc. demokratijo; ali kdo na Dunaju v višjih vladnih krogih pozna naše razmere! Pri nas so soc. demokrati še prav majhni ljudje. Med našimi uradniki juristi ne poznamo soc. demokrata. Morebiti, da je to kak avskultant, ki se je učil v Pragi. Berite »Slovenca« od ponedeljka in torka. Nad novomeške uradnike se je spr-

vil, opisuje one, ki so se udeležili nedeljakega shoda, sumniči jih in jim s kolom preti. Ošita jim, da podpirajo soc. demokrate, obenem pa, da ne store nič v prid družbe; socialne naloge zdajšnjega človeka v družbi ne poznajo. Pisec teh spisov je tepeni dvorni svetnik v pokoju, Fran Šuklje, kar je razodel mizar Malovič. Teh dveh spisov ni spisal duhovnik dr. Žitnik, ampak dvorni penz. svetnik Šuklje. — Nekaj uradnikov je bilo na shodu, katerega je Šuklje v katoliškem rokodelskem društvu v nedeljo 17. t. m. sklical in na katerem je bil justifikiran. — Le dr. Slanc, Rozman, in še par najzanesljivejših je vedelo, kaj se hoče storiti s Šukljem v shodu in s Šaljetom posebej. Vse se je tajno in tako pripravilo, da ni mogel Šuklje nič sumljivega zapaziti. Dr. Slanc, Rozman sta videla za življenje rada, da pride Šuklje na tem shodu pod nož. Bog ne daj, da bi Šuklje kaj slutil in pred shodom ušel. — Šele v zadnji uri se je širše občinstvo povabilo, naj gre na shod. Uradniki niso nič zvedeli o tem, kaj nameravata dr. Slanc in Rozman. Uradniki so šli na shod, kakor se gre v kako gledališče, da vidijo, kako se bo vedel na njem komedijant Šuklje in njegovo spremstvo. Sicer je pa Šuklje vabil na plakatih vse volilce. In kakšno mnenje vladavaj med uradniki o Šukljetu? Od ust do ust gre: »Nesramni obrekovalec! — Ali si morete misliti kajpodlejšega? — Kaj je kultura, kaj je kanala?«

Šuklje je bil gimn. profesor. Slabo se mu je godilo, ker je imel veliko družino in je sam za se rabil dosti. Pred 20 leti so ga preganjali duhovniki. Kolikokrat nam je tožil, kako grda stvar je vendar kat. duhovnik, ki je brez vsega usmiljenja, človeškega čustva. Škripal je včasih z zobmi, ko so mu te divje narave hotele zadeti vso pot do boljšega gmočnega stališča, včasih pa so mu postale tudi oči solzne, ko je videl

LISTEK.

Ali ima luna kakšen vpliv na vreme?

Pod tem naslovom je prinesel »Naroda« pred nekoliko dnevi pod listek, v katerem se na podlagi 40-letnih opazovanj ta vpliv zanikuje. Čela reč lefi najbolj name, ki sem v zadnjem času v svojih meteor. mesečnih pregledih začel zaznavovati one dneve, ob katerih prihaja luna v zemeljsko obližje, in sem imenoval take dneve in njih sosedo kritične; naj tedaj nekoliko odgovorim. — Moja desetletna opazovanja, na podlagi katerih sem začel govoriti o kritičnih dnevih, se pa ne nanašajo na čase mlade in polne lune, kakor zgoraj omenjena Ekholmova 40letna opazovanja, temuč sploh na njen tek okoli zemlje, posebno pa na čase perigeja in apogeja (obližja in oddalje). Opominim pa, da imam jaz svojo teorijo luninega gibanja in da se moji časi luninega obližja ne ujemajo z Naut. Almanacom, iz katerega sajemajo vsi zvezdoglebi in praktičari. Da so moji računi pravilni

in z nehom v soglasju, to sem v svojih astronomičnih spisih že dokazal in bodem še potkreplil v spisu, ki ga pripravljam, ako mi Bog da življenje in kakega založnika. — Tako je luna stala v obližju zemlje dne 15. malega travna 1895. zjutraj po strahovitem nočnem potresu vreme je bilo par dni poprej skrajno neprijetno, a ne deževno. Takisto je bila luna v obližju dne 12. malega srpana 1897. zvečer; 10. zvečer pa je nastala močna nevihta z velikanskim nalivom, padlo je v polidruzi uri 854 mm dežja, katere številke nisem zapisal, odkar opazujem vreme v Ljubljani; 15. zjutraj pa je bil drugi močni potres, ki je precej škodo napravil. Enakih dogodkov manjše važnosti bi še lahko iz svojega zapisnika ved naštel in če kdo hoče, mu drage volje ustrezem. Kaj pa zadnji strahoviti potres v Južni Italiji dne 8. kimavca zarano zjutraj, ko je obenem stala luna v obližju zemlje? Vreme se je pri nas sicer nekaj dni poprej zjasnilo, a v Tokio je lilo in vročekrvne razgrajevalo malo ohladilo. — Meni se ne zdi verjetno, da bi bili to samo slepi slušaji. Da ima luna precejšen vpliv na zemljo in v manjši

meri tudi solnce v tem smislu, o tem nihče ne dvomi, kdor ve, kaj je odtok in pritok (Ebbe und Flut), in če ga ima na tekočine na zemlji in v zemlji, ga mora imeti tudi na vzduh, ki zemljo obdaja od vseh strani in je luni bližje nego zemlja. To je tako jasno ko beli dan. Privlako lune in solca si pa moramo misliti blizo takšno, kakršno opazamo na morju, tedaj valovanje navzgor in navzdol; to valovanje pa je drugačno na ravniku (ekvatorju), drugačno v srednjih in višjih zemljepisnih legah; drugačno ob severnem, drugačno ob južnem odklonu (deklinaciji) lune in solnes; glej mojo razpravo »Ebbe und Flut« v izvestju ljub. I. gimnazije leta 1900. Nekaj zvezdoslovja je tudi vremenoslovcom potrebno. Da tako valovanje vzduha provzroči vetrove in tudi na vreme vpliva, je očitno. Ker je ekscentriciteta lunine elipse majhna, blizo se ne prav taista kakor zemeljske (v knjigah najdeš 0054908, kar je za veliko preveč in bi zadnji solnčni mrak sanesio v posni večer), se privlaka lunina ne spreminja veliko; od perigoja naprej smeraj bolj odnehava, dokler ne pride v apogej, kjer

je najslabša; odtod raste polagoma njena moč in je v perigeju največja. Ni pa s tem rečeno, da bi take dneve, ko stopi luna v perigej, moralo biti zmeraj slabo vreme ali kak polom, kajti večkrat se vreme ali lepo ali slabo tako ustanoči, da ga vsi topovi sveta ne preganejo, takrat tudi luna nič ne opravi. V svojem zapisniku najdem veliko solnčnih perigej, kako je pa bilo drugod, ne vem; ipak so dnevi perigeja nevarni in zato jih imenujem kritične. — To so moje prve in zadnje besede v tej zadevi, v nadaljno polemiko se ne bodem nikakor spuščal.

Ljubljana, 23. kimovca 1905.

Prof. M. Vodusek.

Na devinski skali.

Zgodovinska povest.

Prvi del.

(Dalje.)

„Ta človek je zblaznel,“ je smeje se vpil eden tolovajev. „Da,“ je z veliko resnobo pripomnil Juri, „blazen sem, ali eden tistih blaznih, ki jih je razsvetlil sv. Duh.“

Nekateri razbojniki so se spoštljivo prekrizali ali vsaj nagnili glavo.

„Kdor udari blaznega,“ se je oglasil star razbojnik, „zapade božjemu prekletju in umrje, ko bo prvič polna luna.“

„Kdor pusti blaznega človeka nazega ali mu ne da kruha, bo toliko dni nag in lačen, kolikor je blazni izrekel besed, ko ga je prosil pomoči.“

„In kdor ga pusti ležati, ko je ranjen na smrt, tega bo krvnik raztrgal na devet koscev — je dejal Juri s povzdignem glasom.

Dosegel je toliko, da so se nekateri močje po kratkem pomenku odpravili iskat Otona Vidala. Črni Peter, ki je ves pogovor poslušal, ne da bi bil rekel besedice, se je zdaj približal Jurju z očitnim namenom, da ga ogovori. Juri pa mu je pokazal hrbet in se vnovič obrnil do razbojnikov.

„Torej si neče nihče pridobiti moje milosti s tem, da mi pripelje mojo Vihro?“

Črni Peter je nekaj na tihem govoril s svojimi možmi, potem je glasno ukazal:

„Pojdite iskat Vihro; stara navada je, da se vitezom položi v grob konj, na katerem so se bojevali.“

Trije razbojniki so stekli po Vihro; Juri pa, čeprav je dobro razumel Petra

da so mu res škodili. Danes hoče on krajšati rojakom-uradnikom kruh, jim oškoditi gmočno stanje. Za božjo voljo, — mora vslikniti šlovek, ko mora secirati to grozno zdvajano, propalo, šloveče! — »Was ist der Mensch? Ein hohler Darm, mit Furcht und Hoffnung angefüllt, dass Gott erbarmt.« Te sé more reči o marsikaterem slov. uradniku. Kaj pa zgoraj? Z oziroma na zgoraj povedano je uimevno to vprašanje. Tudi najboljši večak-uradnik stavlja včasih to vprašanje. Kat popa se boji marsikateri slov. uradnik. »Hunger und Liebe erhalten das ew'ge Getriebe.« Poznamo jako dobrega duhovnega agitatorja, ki v svoji mirni agitaciji oči obrača proti nebu — Dunaju; češ, tam veje zdaj druga sapa. In mož ima sredo v agitaciji; šuklje ima dober nos za to, kaj se kuha v dvorni kuhinji; on se je že zdavno obrnil za duhom dvorne pečenke.

Med drugimi narodi bi uradništvo že zdavnaj pokazalo v vzajemnim nastopom katoliškim popom in njihovim plačanim opromad, da je mož. Pri nas je dosti boježnih narav. Slovanska krotka kri teče v njih in katolicizem jim je vzel dosti jeze, one jeze, ki pravi: oko za oko.

Šuklje in popi pa poznajo to vse dobro.

Otvoritev državnega zbora.

Dunaj, 24. septembra. Včeraj se je vršil ministrijski svet, ki so se ga udeležili vsi ministri. Sestavili so izjavo, ki jo poda ministrijski predsednik pri otvoritvi državnega zbora. — Vlada pa izda tudi komunikacije o saniranju deželnihih financ, ki so ga vse dežele skrajno potrebne. Tudi za Kranjsko pomeni zvišanje deželnihih dohodkov osvoboditev iz mučnih razmer, posebno glede šolstva.

Bodoča češka taktika.

Praga, 24. septembra. Včeraj je imel izvršilni odbor mladočeške stranke sejo, v kateri je poročal posl. Pacák o pogajanjih med češkimi voditelji in ministrijskim predsednikom Gautschem. Povedal je, da se je baron Gautsch izjavil, da želi naj bi parlament delal. Ponovil je, da bo gotovo izpolnil obljube, ki jih je dal Čehom, samo prosí, naj ga ne priganjajo. Nadalje je baron Gautsch namignil, da razpusti državni zbor, naj katera koli stranka začne z obstrukcijo. Nadalje je Pacák izjavil, da je Gautscha opozarjal, da Čehi že nestrpno čakajo na izpolnitev svojih zahtev, posebno se ne smejo tako zavlačevati obljube glede drugega češkega vseučilišča in češkega uradnega jezika. — V debati, ki se je v seji po tej izjavi razvila, so radikalni češki poslanci zahtevali zopet obstrukcijo, a večina se je izrekla, da se za sedaj ne dela obstrukcija, ker

je z rahlim usmevom na ustnih legel v trato.

Črni Peter je med tem svojim možem dal vsakovrstnih naročil, iz katerih je Juri spoznal, zakaj niso razbojniki oboženi s sabljami in s sulicami, marveč imajo samo palice in so oblečeni kakor trgovci. Videl je tudi, da imajo razbojniki s sabo več mul otovorjenih in da imajo dosti več konj, nego je nosačev. Začelo se mu je jasiti, kaj da utegne to pomeniti in da se prepriča, se je obrnil do moža, ki je bil postavljen za njegovega čuvarja.

„Razbojniki ste menda namenjeni v Oglej?“

„Seveda“, je odgovoril čuvar. „Včeraj se je začel v Ogleju svobodni semanj in trajal bo osem dni.“

„Kaj je oglejski patrijarh res uvedel svobodne semnje?“ se je čudil Juri. „Vsi velikaši so mu ugovarjali in odsvetovali! Torej bo zdaj sveto mesto Oglej celih osem dni zavetišče hudo delcev in bodo razbojniki smeli neovirano prodajati svoj plen tistim, katere so oropali.“

„Da, da,“ je zadovoljno pritrdjeval razbojnik, „in ko bi ne vedel, da boš še danes zvečer zapustil ta svet, bi se ti prav rad ponudil, da prodam tvojo Vihro.“

jih je izkušnja izučila, da češka obstrukcija ni imela uspeha.

Kriza na Ogrskem.

Dunaj, 24. septembra. Po kratki avdijenci, ki postane zgodovinski dogodek, so se voditelji ogrske opozicije takoj posvetovali ter sestavili odgovor na cesarjeve pogoje. Potem so šli k ministru Goluchowskemu, ki mu je posl. Kossuth izjavil, da se cesarjevi pogoji ne strinjajo s programom, načeli in mandati opozicije. Nadalje mu je naznanil, ako hoče imeti kralj pogajanja s parlamentarno večino, mora se to zgoditi po ogrskem, ne pa avstrijskem državljanu. Grof Goluchowski se je podal takoj nato poročat k cesarju, in že tekom popoldneva je cesar sporočil poslanec Kossuthu, da je mesto grofa Goluchowskega imenoval za svojega zaupnika grofa Belo Czirakyja. S tem se je vladar deloma že uklonil madjarskim zahtevam. Doseglo se je pa le toliko, da se madjarski voditelji sploh niso vrnili v Budapešto, temuč začnejo morda s pogajanj, dasi na kak uspeh ni upati. Grof Cziraky je sploh pri opoziciji skrajno nepriljubljen, ker je zvest pristaš grofa Tisze.

Budapešta, 24. septembra. Že včeraj popoldne, ko se je brzojavno doznalo za nenavadni izid avdijence na Dunaju, je nastal po ulicah politični korzo, h kateremu je prišlo nenavadno mnogo poslancev. Vse je bilo presenečeno in poparjeno. Radikalni elementi so voditeljem hudo zamerili, da so sploh šli k grofu Goluchowskemu. — Ker je izključeno, da bi koalicijski podnarekovani pogoji hotela prevzeti vladu, govori se z gotovostjo, da prevzame krmilo grof Khuen-Hedervary s svojo brezobzirno vladu.

Posledice ogrske krize za dualizem.

Dunaj, 24. septembra. Sobotna avdijenca madjarskih voditeljev postane najbrž velikega državno-pravnega pomena. Pogoji, ki jih je stavil vladar koalicijski uvedejo v državno pravo monarhije princip, ki se dosedaj ni priznaval na veliko škodo avstrijske državne polovice. Ta princip je državno-pravna enakopravnost Avstrije in Ogrske. Kakor znano se je nagodba leta 1867. oktobra Avstriji, ker se je sklenila le med krono in Ogrsko, ne da bi se bilo vprašalo avstrijski parlament. Zaradi tega se Ogrska vedno sklicuje na dejstvo, da se je prostovoljno zvezala z Avstrijo. S tega svojega stališča si je vedno pribojevala gospodarske koncesije na škodo Avstriji. V včerajšnji avdijenci šele je cesar postavil princip, da sta v vseh zajednih zadevah Avstrija in Ogrska ednakopravna šinitelja, in da se morajo vse take zadeve urejevati v bo doče med obema parlamentoma.

„Kako da se Oglejci niso ustavili svobodnim semnjem?“

Še prosili so zanje in plačali so patrijarhu 300 zlatov, da je uvedel svobodne semnje. Ti semnji bodo mestjanom donašali ogromne koristi in zato bodo z vsemi močmi čuvali to svojo pravico. Razbojnik se je tiho smejal in rekel: „Kaj ne, čudno pa bo le, da bodo imenitni meščani s svojimi meči varovali in branili razbojnike, ko bodo ti prinašali na semenj naropani svoj plen.“

„Sramota je za patrijarha, sramota je za oglejske mestjane, da iz same lakomnosti, zaradi denarja kaj takega store.“

Črni Peter, ki je stal v bližini in pripravljaj odhod svoje čete, se je pri teh besedah naglo obrnil in rekel počasi in slovesno:

„Še večja sramota pa je, če prodaja mogočen vladar svoje sodstvo oglejskemu patrijarhu.“

Juri je bil silno presenečen, da ve že razbojniški poglavar, kako kupčijo je bil sklenil z odposlancem oglejskega patrijarha in hipoma ga je prešinil sum, da je Hasan vendarle izdajalec in da je zato šilil naprej, da je mogel razbojnike obvestiti o prihodu svojega gospodarja in jim pojasnit njegove namene

Madjarsko časopisje po avdijenci.

Budapešta, 24. septembra. Vsi časopisi pišejo obupno o najnovejšem političnem položaju. Posl. Barta piše v »Magyar Ország«: »Nj. Veličanstvo je postopalo kakor imperator, in sicer kakor zmagovit imperator. Kar se je danes zgodilo na Dunaju, je žaljivo prenačljeno in neumljivo. Današnji dan je razrušil mnogo lepih nad, vendar še upam v zmago, ker je pravica na naši strani.« — »Házánk«, glasilo agrarcev pa piše: »Prepadeni smo uničujočih kraljevih besed. Mesto mirovne vesti so dobili voditelji ogrske parlamentarne večine vojno napoved. Hudi časi se nam bližajo. V rokah držimo zakonik, nad nami je Bog.« — Vladno glasilo »Magyar Nemzet« piše: »Današnji dogodki odpirajo brezupno perspektivo. Zdi se, da je dežela od rešitve pomaknjena dalje, kot je sploh bila kdaj. Nemogoče je sestaviti v sedanjih razmerah parlamentarno vladu.« — »Magyar Szó« piše: »Kralj noče odnehati glede vojaškega poveljevanja ter je rajši pripravljen, izpostaviti deželo neizrečenim mukam, a pri tem more razumeti le absolutizem. To je uspeh koalicijske politike.«

Nemiri na Ruskem.

Varšava, 24. septembra. Ravnatelj akcijske pivarne Zarembe je bil na ulici ustreljen. — V vojni šoli so našli mnogo dinamita in drugih razstrelb. Osem častnikov so zaprli.

Petrograd, 24. septembra. V Helsingforsu so zaprli trinajst senatorjev zaradi veleizdaje.

Švedsko-norveška kriza poravnana.

London, 24. septembra. Sinoči se je konferenca v Karlstadu zaključila. Uradno se razglša, da se je posrečilo doseči sporazumljenje. Zapisniki se obelodanijo prihodnji teden. — Kralj Oskar je izjavil nekemu dopisniku: »Očita se mi, ker nisem dal takoj švedske armade mobilizovati. Toda v moji starosti doživim šlovek marsikatero žalost in vojna je pač nekaj najžalostnejšega. Osebnost sem prepričan, da ne bo kateri mojih sinov ali vnukov nikoli postal norveški kralj.«

Vstaja v Arabiji.

London, 24. septembra. Iz Hodeide poroča maršal Feizi paša, da so se mesta Moran, Tadezija in Kaukaban udalater izročila več tisoč pušk in topov, ki so jih vzeli vstahi.

Dnevne vesti.

V Ljubljani, 25. septembra

— Občinski svet ljubljani-
ma v torek, dne 26. septembra ob

petih popoldne izredno sejo. Na dnevnem redu so: Nasnanila predsedništva obljuba treh meščanov in poročila: O zašedni šolske slavnosti pred Prešernovim spomenikom. O uporabi dotacije na mestnih in drugih ljudskih šolah in o porabi dotacije za okrajno učiteljsko knjižnico pro 1904. O prošnji Adolfa Petrina za poravnavo računov za razna dela na II. mestni deški šoli. O poslovanju gasilnega in reševalnega društva v II. četrtletju 1905. O prošnji društva »Narodni dom« za odpis pristojbine za večjo porabo vode. O nasvetu upraviteljstva elektrarne da bi se mu v uradne namene prepustilo stanovanje umrlega skladiščnika Ivana Hacinu. O prošnji Ivanke Hacinove, vdove po skladiščniku mestne elektrarne Ivanu Hacinu, za priznanje posmrtnih četrti in določitev preskrbuine. O pritrditvi rešitvi rekurza Uršule Vidrove za razširjenje gostilničarskega obrta na dolenskem kolo-dvoru. O prošnji Frančiške Meze-tove za razširjenje koncesije gostilničarskega obrta na Sv. Petra cesti št. 38. O prošnji Jakoba Bončarja za podelitev oziroma prepis gostilničarske koncesije na Poljanski cesti št. 19. O prošnji Berte Emichove za podelitev oziroma prepis gostilničarske koncesije v Komenškega ulicah št. 36. O prošnji Matija Spreitzerja za podelitev koncesije za prodajo žganib opojnih pijač na drobno v hiši na Starem trgu št. 30. O prošnji Marjete Jamškove za prenos gostilničarskega obrta iz Križevniških ulic na Opekarsko cesto in za odobritev zakupnika Antona Steinerja. O prošnji Ivana Godeca za prenos gostilničarskega obrta v Predilne ulice in za odobritev zakupnine Franje Starkove.

— **Jegličeva stranka.** Ton-zuriranci okrog »Slovenca« so morali oni teden popiti ogromne množice škofovega šampanjca, ker so imeli še v soboto uprav pošastne mačke. Gro-zovitost teh mačkov se spozna iz »Slo-venčev« sobotne številke, zlasti še iz uvodnega članka. Siromak, ki je za-grešil ta članek, se ga danes pač še sramuje. Fizičnemu mačku, pridobljenemu v škofiji, je sledil moralčni maček vsled tega ponesrečenega članka. »Slov.« piha, kar se da, ker imenujemo kleri-kalce Jegličevo stranko. Dokazali smo že tolikrat, da je škof absolutni vodja te stranke, da tega pač ne bomo več ponavljali, saj ve vsakdo, da bi cerkev škofa Jegliča od-stavila, če bi pustil, da dela kleri-kalna stranka, kar hoče. Stranka mora delati vse tako, kakor škof ukazuje; če bi ne ubogala, bi jo škof prvi uničil. O kaki prosti volji pri kleri-kalcih še govora ni; pri njih velja samo volja škofova in zato je tudi škof tudi odgovoren za to stranko. Škof, ki pri volitvah izdaja pastirske liste v prid klerikalnih kandidatov, ki da za zmago klerikalcev izpostavl-jati Najsvetejšega, ki bega poleti in pozimi križem dežele in ščuje lju-dhovnike in tudi ljudstvo s prižnice v politične boje, tak škof ako ima kaj poštenja in značaja, bi moral sam kaznovati tiste duhovnike, ki lažejo o njem po jezuitsko, da se ne vtika v politične boje, in da deluje samo v svoji cerkveni službi. Škofu sta vera in cerkev ravno tako kakor npravnost samo sredstvo za politično gonjo. Mi to prav dobro vemo in zato bomo tudi v naprej imenovali klerikalce škofovo ali Jegličevo stranko.

— **Škofovi zavodi.** O tej najnovejši slovenski pneumnjéval-nici piše »Šoča«: »Škofovi zavodi so žalosten spomenik odvisnosti našega kmeta od farovža in neumnosti re-večov. Kjer je glelo mogoč, je istienil kaj škof za svoje zavode; pri revežih se je reklo, da bodo revni zastonj študirali, sedaj pa sprejemajo le si-nove bogatih staršev. Za to pa se drži prokletstvo tiste škofove hiše, prokletstvo naj se je tudi drži na-prej toliko časa, da pride dan, ko se zapre ta hiša sramote za sloven-ski narod! Svobodomiselni življi pa morajo podvojiti boj proti klerika-lizmu. Brezobziren boj vsem kleri-kalnim stremljenjem!«

— **Avstrijska pravičnost.** Znano je, da je bilo več Slovencev pri okrajnem glavarstvu v Kamniku kaznovanih, ker so pri demonstracijah v Domžalah dne 1. junija klicali »živio«. Nekaj izmed teh obsojencev se je pri-tožilo na deželno vladu, ki pa je ob-sodbo potrdila. Dotičniki so dobili kar litografirane odloke, kjer je bilo brati, da vlada ni mogla najti razloga, zaradi katerega bi se obsodba kamni-škega okrajnega glavarstva razveljavila. Razen Slovencev je bil pa pri kamni-škem okr. glavarstvu obsojen tudi Ne-mec Lederhas, kateremu se je doka-zalo s pričami, da je bil po ljudeh in se je posebno odlikoval v izzivanju ter s svojim huronskim heil-kričanjem pre-
prijel vse druge Nemce. Tudi on se je pritožil zoper obsodbo in slavna c. kr. dež. vlada ga je oprostila vsake kazni. Tako postopanje državnih ob-lasti je škandal, ki kriči do neba! Ali je Avstrija sploh še ustavna država, kjer naj imajo vsi narodi enake prave, kjer se kazni merijo po eni meri? S polno zavestjo moramo reči, da ne! Zaradi nedolžnih »živio«-klicev, s katerimi smo Slovenci že tolikrat brez skrbi pozdravljali svojega nemškega vladarja, smo zdaj obsojeni v ječo, vsenemški bojni klic »heil« pa ostane nekažnovan! Naši poslanci kot naši zastopniki imajo zdaj dolžnost in pri-liko, da pojasnijo na pristojnih mestih, kako postopa z nami deželna vlada!

— Sramežljivost loških uršulink.

»Gorenjec« pišejo: »Pre-svetli škof daje prelepe zglede katoliške sramežljivosti, ko pisari pisma proti pesniškim muzam. Tudi pobožne in čednostne nune uganjajo podobne stvari. Bivše učenke teh šol pripovedujejo, da sramežljive te device vsakemu angeliku narede srajčico, ki kaže le kaj golega. Zgodovinska knjiga ima med drugimi slikami tudi Laokoonovo skupino. Kakor znano, je Laokoon ovit s kačami in gol. Po drugih zavodih dobe gojenici in gojenke take knjige, kot so natis-njene. Pri loških Uršulinkah pa je Lao-koonova skupina s papirjem prepleljena, da se ne pohujša kaka gojenka. Ako je na klavirskih notah nadpis kake pesmi ali druge igre »Liebestraum« ali »Liebesglocken« itd., prečrtajo prečiste nune besedo »Liebes« in tudi besedilo pod notami skrbno preplejo, če je le kaj o ljubezni omenjenega. Tako so sramežljive loške uršulinke.« Katoliška borniranost je res že daleč dospela!

— **Imenovanje.** Vadnični učitelj na učiteljski pripravnici v Mariboru gospod Josip Fistravec je imenovan glavnim učiteljem na ženski pripravnici v Gorici.

— **Podraženje mleka.** V roke nam je prišel tiskan poziv, s katerim ščujejo kmetovalce iz ljub-ljanske okolice, naj s 1. oktobrom zvišajo cene mleku na 20 v za liter. Značilno pri tem oklicu je nepo-šten način, na kateri skušajo zbe-gati in premotiti kmetovalce. Na oklicu je namreč natisnen podpis »Združeni kmetovalci ljubljanske okolice«. S tem se hoče vzbuditi mnenje, kakor bi se bili vsi kme-tovalci zedinili; to pa ni res. Orga-nizatorji podraženja so v manjšini, zato pritiskajo na druge kmete, da morajo podražiti mleko, jim groze, jih terorizirajo in jih zavajajo v smoto. Ta namen ima tudi oklic, ki smo ga zgoraj omenili. Če imajopošteni ljudje po-štene namene, se v takih slu-čajih podpišejo s polnimi imeni. Organizatorji podraženja mleka pa se niso upali podpisati svojih imen, ampak so napravili pod-pis »Združeni kmetovalci ljubljanske okolice«. Preklicano slabo vest morajo imeti ti dražilci mleka, da se skrivajo za takimi podpisi! Zna-čilno je tudi, da je ta okrožnica tiskana ne le v slovenškem, nego tudi v nemškem jeziku, dasi v celi ljubljanski okolici ni 50 Nemcev. Prihodnjo nedeljo bodo imeli kme-tovalci in mekarice shod, in sicer v zavetišču »Marianum« na Poljanski cesti. Tu se vidi, kako hi-navščino uganjajo klerikalci, ko se prilisujejo delavcem in sploh revnej-šim ljudem v Ljubljani. V »Slovenec« zavijajo oči in adihujejo — obenem pa sklicujejo produeente mleka na

